

Избор из античке лирике

Сапфо (друга пол. 7 – прва пол. 6. века ст.е.)

Фрагмент 1

Бесмртна Афродито, чија се цветна копрена у многим бојама прелива,¹ чедо Зевсово, плетиљо лукавства, болима и жалостима не сатири, господарице, моју душу.² Већ овамо дођи, раније ако си ме услишила икад, издалека моје зачувши гласе, и, очев златни напустила дом, дошла запрегу упрегнув: лепи те врапци ка црној земљи ношаху хитри, кроз етер густим лепећући крилима, стигли би дочас. А ти, о блажена, осмехујући се лицем бесмртним, упитала би зашто опет патим и опет те дозивам, за чиме то, занесеним својим срцем, толико чезнем: „Кога опет да убедим да те заволи? Ко ти је нанео неправду, о Сапфо? Јер ако бежи, сместа ће прогањати. Ако дарове не

---

¹ Алтернативни превод првог стиха би гласио: „Бесмртна Афродиту, на престолу који се у многим шарама прелива...“.

² Именица $\theta\upsilon\mu\varsigma$, коју на овом месту преводим речју *душу*, један је од најсложенијих појмова хомерске антропологије, коју Сапфо умногоме баштини. Иако се понекад локализује у *грудима*, и стога у старијим преводима поистовећује са срцем, $\theta\upsilon\mu\varsigma$ се односи на разне менталне функције, па чак и на целину менталних функција људског бића, што у великој мери одговара психолошком појму душе, грађеном од Хераклита. Хомерска *психе*, напротив, одговара пре есхатолошком појму *душе*, премда постоји интерференција, тако да и $\theta\upsilon\mu\varsigma$ може имати есхатолошки смисао. Изузетно подробну лингво-филозофску анализу значења овог појма у архајским текстовима вид. у Zaborowski 2008: 39-132.

прихвата, сама ће их сместа даривати. Ако не воли, сместа ће заволети, иако то не жели.“ Дођи ми и сада, тешке ме муке растерети, испуни оно за чим моја душа да се испуни жуди и ти ми сама саборац буди.

Фрагмент 2

Овамо с Крита ми дођи, у овај свети храм, где је твој љупки јабуков гај, ту унутра са жртвеника тамјан се дими, ту унутра хладна вода кроз јабукове гране шуми, цело је место у сени ружа. Са устрепталог лишћа спушта се дубоки сан. Ту ливада, хранитељка коња, цвате пролећним цвећем, а лахори дувају благо. Овде ... Кипранко, узми ... и пиће богова, са слављем раскошно смешано, у златне чаше улиј.³

---

³ Незаобилазни и драгоцени коментар који надилази текстолошки ниво, спајајући лингвистичку и херменеутичку анализу, читалац ће наћи у канонској студији Дениса Пејца (Page 1955: 34-44).

Фрагмент 16

Коњаника одред неки,⁴ неки пешака строј, а неки бродова ред,⁵ кажу да је на црној земљи најлепше; а ја кажем:⁶ оно што ко љуби. Лако је то свакоме да схвати: јер она што је сва људска бића по лепоти далеко надилазила, Хелена, мужа најврлијег⁷ оставивши, ка Троји је одједрила, не сетив се ни начас детета ни драгих родитеља, тако [јој је Кипранка?] замутила ум... Неумољива... чини да се сетим Анакторије које нема⁸: желела бих да угледам ход њен, који љубав буди, и лица јој блистави сјај, више но лиђанска кола борна и одреде оклопника. ... људска бића не могу да буду срећна, могу само да траже удео у срећи.

---

⁴ У питању је члан коме је овде придата функција заменице и дословнији превод би био „они“, али такав избор не би био у духу српског језика.

⁵ У оригиналу је у питању иста лексема, στρότος, *војна јединица, војни одред*, која потцртава паралелизам сва три рода војске: коњице, пешадије и морнарице, које песникиња очигледно жели да обухвати својим исказом.

⁶ Овај исказни глагол се у оригиналу само подразумева, али није изречен, што додатно наглашава снагу експлицитног *Ja, ἔγω*, из претходног стиха. Иако се тиме донекле руши импресивност Сапфиног израза, сматрала сам да је због смисла неопходно додати тај подразумевани предикат.

⁷ Семантичко поље овог придева би описали изрази *најодличнијег, надасве врлог, надасве обдареног свим одликама*: реч је о једној од изведеница појма ἀρετή. Кључни појам хомерске етике може се превести као *одлика*, која се најчешће конкретизује као снага у боју, али заправо представља оно чиме се изузетни појединац истиче и чиме је изнад других, о чему сведочи етимолошка блискост са суперлативом ἀριστός, *најбољи*. Овим језичким избором, правећи својеврстан минијатурни интертекстуални лук, Сапфо повезује Менелаја са хомерским системом вредности.

⁸ Дословце: *која одсуствује*.

Фрагмент 31

Чини ми се боговима раван онај мушкарац спрема тебе који седи и изблиза слуша слатко како се гласаш⁹ и смејеш будећи жудњу. То мени срце одиста у грудима потреса: јер на час како те видим, не могу више да говорим, већ ми се језик кочи, нежни¹⁰ пламен намах обуима ми пут¹¹. Не видим ништа очима, уши моје зује, зној ме облива, дрхтај ме целу обузима, зеленија¹² сам од траве и зачас ћу, чини ми се, умрети.

---

⁹ Деликатне нијансе видљиве у Хомеровим еповима указују да именица [φωνή](#) (а тиме и глагол [φωνέω](#), овде употребљен) означава *глас* с обзиром на његове особене одлике, којима се неки појединац разликује од других или којима се једна животиња разликује од друге.

¹⁰ Значење придева *λέπτων* може се пренети речима *танак, лаган, нежан, истанчан*. Смисао Сапфиног исказа остаје флуидан.

¹¹ Семантичко поље ове речи обухвата српске именице *ткиво, пут, кожа*.

¹² Значењски спектар овог старогрчког компаратива особито је тешко пренети у српски језик: придев *χλωρότερα* пре свега је ознака за боју, бледо зелену или бледо жуту, али та боја је изражена преко имена за биљку која је проноси, као што је случај са већином хромонима – у овом случају, то су млади изданци. Свежина, живост и младост које су садржане у представи новог изданка такође су пренесене и у семантику овог придева. Отуда неки лингвисти хроматску семантику виде као секундарну (Ирвин: 31-78, Chantraine 2009: 1219). Већ у *Илијади* (10. 376, 15. 4) придев постаје ознака за неприродну боју коже, изазвану емотивним потресом – код Хомера, искључиво страхом. Ова Сапфина поетска слика свакако је настала или радом метафоре или радом делузије. Метафоричка је ако, следећи Хомера, не служи као опис телесног изгледа, него као средство да се екстериоризује емотивно стање – поредбени додатак, *зеленија од траве* удваја вегетативни садржај метафоре, потврђује изнова у слици *траве* не само *зеленило* и *свежину*, које

Фрагмент 130

Ерос, који раздваја¹³ удове, изнова ме граби,¹⁴

Слаткогорак створ,¹⁵ несавладив.¹⁶

су присутне у слици *младог изданка*, већ и неодредљиви низ сазначја које читалац може осетити у тој двострукој слици биља. Биљно подзначење, које је препустило место хроматском, тако се у фр. 31 реактуализује, а удвојена метафорика позива да се врхунац песме види и као латентни преображај жене у биљку. Ова поетске слике је, пак, плод делузије ако *Ја*-лик себе заиста види било као „сличнију младим изданцима“, било као „зелено-жућу“ од траве. Није више реч о метафоричком преображају у биљку, већ о делузији чула. У оригиналу, међутим, слика је пре свега полисемична, јер нема ни могућности, а ни потребе да се ова значења раздвајају. Алузија се уклапа се у много ширу лепезу која увек упућује на Хомерове представе страха: страх обузима хомеровске јунаке у часу смртоносне битке или друге ратне опасности. Алузивна лепеза фр. 31 потврђивала би тезу да у Сапфином опусу *ерос* заузима место рата, а агонистички поредак се при том преноси са малим променама.

¹³ Семантичко поље хеленске лексеме која улази у сложени придев који песникиња употребљава обухвата српске глаголе *развезати*, *распустити*, *раичинити*, *раздвојити*, *пустити*, *ослободити*.

¹⁴ Семантичко поље ове хеленске лексеме обухвата српске глаголе *хватати*, *обузимати*, *грабити* (будући да презент индикатива указује на трајни глаголски вид).

Превела Јелена Пилиповић

Алкеј (друга пол. 7 – прва пол. 6. века ст.е.)

---

¹⁵ Употребљена хеленска лексема етимолошки значи *гмаз, оно што гмиже*.

¹⁶ Значење овог хеленског придева би се потпуније изразило односном реченицом „онај против кога није могуће борити се“.

Фрагмент 327

Ероса, најстрахотнијег међ боговима, кога је родила Ирида дивних сандала,

Са златокосим се спојив Зефиром.

Превела Јелена Пилиповић

Анакреонт (око 570-500. ст.е.)

Фр. 358

Пурпурном ме лоптом погоди изнова
златокоси Ерос и позва да се поиграм
са девојком у раскошним сандалама.

Али њој – што дође са Лезба дивних
градова – моја се седа не свиде коса
ка другој девојци похрли.

Фр. 378

Гле, на крилима лаким ка Олимпу летим,
Ероса тражећ' – јер радост младости
са мном не хте да дели.

Фр. 413

Изнова ме Ерос, као ковач моћним чекићем,
удари и олујну зарони бујицу.

Прев. Јелена Пилиповић

Тиртеј (7. век ст.е.)

Фрагмент 3

Срамно је доиста то кад у првим редовима згинув'

    Пред младићима старији сруши се човјек

Који ти сједу главу и бијелу браду већма имаде;

    Како у праху јуначни тада издише дах,

Како у рукама драгим удове кржаве држи –

    Ружно је погледу то, зазорно ј' видјети то

Како му тијело је наго. Младићу пак све приличи то,

    Док му дивотан цвијет дражесне младости цвјета,

Тога, док живи, поштују људи, а воле жене, будући

    Лијеп и кад га у редовима првим сустигне смрт.

Ст. 21–30. Превео Марко Вишић

Мимнермо (7. век ст.е.)

Фр. 1

Какав је живот, уживање какво злаћане без Афродите?

Да смрт ме немила снађе кад мила ми не буде
више кришом вођена љубав, медени дари, и постеља драга!

Младости такав је цвијет за којим сав мушки к'о

женски уздише свијет. Кад пак жалобна наступи старост
човјеку којано сваком натура срам и јад;
његову душу свагдано претешке сатиру бриге,
сунчани зраци оку више мили му нису;
дјечаци на њег' попріјеко гледе, женам' мрзак је он,
тако тегобну старост учини свевишњи бог.

Фр. 2

Налик смо лишћу што листа у многоцвјетно прољећно
доба, кад брзо на сунчаним зракама расте;
налично лишћу тек времена мало у цвјету малдости
срце веселимо своје, с богова вољом не знајућ'
добро ни зло. Кере црне свагдано поред нас стоје:
једна нам доноси тегобне старости,
друга смртног усуда крај. Толикомало плодови
младости трају, колико сунце земљу обасја.
Кад пак томе срећноме добу наступи крај, тада боље
је смјеста под земљу поћ, но такав живјети живот,
јер се у души невоље рађају многе: сад једном
очински ништи се дом, мучи га убоштва јад;
сад други дјечице нема, у црни под земљу одлазећ'
Хад, од свега осталог више желећи њих;
сад трећег заторна сналази болест – ниједног човјека
нема ком Зеус бројна не нанесе зла.

Предео Марко Вишић

Пиндар (око 520-445.г.ст.е.)

Прва олимпијска ода

I

Строфа

Од свих почела најизврснија је вода
Док злато као ватра, која пламти,
По ноћи сјаје јаче неголи друго благо.
Ако жудиш, срце моје драго,
Прославити најтјецања,
Сјајнију звијезду од сунца онда не тражи,
Што на небу по дану свијетли!
Нећемо опјевати натјецања од Олимпијских љепша!
Због натјецања ових
У срцу пјесника умних
Заносна пјесма ниче,
Да Хијерона славе, сина Зеусова,
И његов сретни дом!

Антистрофа

Хијерон на Сицилији, што јабукама рађа,
Жезло правде носи, честито влада,
Убравши најљепше цвијеће свих врлина.
У сјају он сјаје.

На двору се његову красна глазба чује,
Чују се пјесме, што их често пјевамо уз гозбу.
Сад с клина формингу склони дорску,
Ако те је одушевила слава Писе
И коња, Ференика побједника,
Кад близу Алфеја ријеке он је трчао
И бок у трци подбости није дао,
Те побједом прослави свога господара,
Витеза и сиракушког владара.

Епода

Сад свјетлост Хијеронове славе у блиставу сјају
Посвуда сија у јуначком ликдском Пелопову крају.
Заволио Пелопа Посидон, земљотресац силни,
Кад га је из колијевке чисте подигла Суђеница Клото,
А плеће му пребијело красила слонова кост.
Чудеса има сва сила,
А ријеч људска истину изобличи каткада.
Маштовите бајке кићеним обмањују нас лажима.

II

Строфа

Пјесништво, које смрницима све сласти ствара,
Измишљено у рухо истине одјене често,
Па му драж и одлике љепоте даје.
Ипак су будући дани увијек свједоци најбољи.

Приличи човјеку да лијепо о божанству измишља,
Мања је обмана то.
О сине Танталов, сад те нећу
Као пјесници стари опјевати,
Кад оно отац је твој на мили Сипил, на гозбу красну,
Све богове позвао, а тебе трозубник уграбио славни,

Антистрофа

Јер срце му препуно жудње бијаше
И с коњима тебе је златним
У двореве сјајне одвео Зеусове.
Много је касније Ганимед у исте стигао дворе,
Да Зеусов пехарник као и ти буде.
Чим је нестало тебе,
А они што су те тражили,
Мајци не доведоше,
Одмах је шапћући неки од завидних сусједа
Рекао да су у уводи узаврелој скухали
Ножем раскомадане дијелове твога тијела
И на гозби месо твоје подијелили и изјели.

Епода

Смјелости немам да кога од бесмртних богова
Прождрљивцем назовем.
Јадну корист клеветник често доживи.
Ако су икада од смртника почастили бесмртни кога,

То бијаше Тантал, али велику срећу поднијети
Могоа није и њега је због обијести казна
Тешка и претешка снашла,
Јер камен велики Зеус му над главом објеси,
Те, док настоји да му се склони,
Без радости животне живи.

III

Строфа

Он живи животом безнадно биједним,
Уз три га муке још и четврта мучи,
Јер боговима украо је нектар и амброзију,
Па бесмртан постао. И пријатељима својим
Блага је ова на гозби дијелио уз вино.
У заблуди човјек живи, кад од богова
Смишља скрити дјела своја.
Зато му сина међ људе повратише богови опет,
Људе краткога вијека, јер, кад у њему младост
Дозрела бијаше, а маље потамнише образе,
Он хтједе оженити честиту Хиподамију,
Дјевојку из града Писе,
Јер стасала за удају бјеше.

Антистрофа

Сам он у ноћној тами пође на обалу сињега мора
И трозубника Посидона, што заглушно бучи, зазове

И близу му уз ногу приступи и рече:

„Посидоне, ако су ти Афродитине сласти миле,

Ти мједено копље Еномајево остави и на колима врзим

Хитро ме у Елиду одвези и побједу удијели,

Јер он уби већ тринаест просаца,

Све по избор витезова,

Па свадбу кћери одгађа.

Епода

Никад слабић опасност велику не доживљује,

А тко умријети мора, зашто да неславан

У запећку старост доживи,

Што је без радости и сваке љепоте.

У борбу ону суђено ми је поћи,

А ти ми сретан успјех омогући!“

Тако рече и ријечи његове божанство услиша.

Прослави бог га и кола златна на дар му дарова,

И крилате коње и неуморне.

Зато он побиједи Еномаја, а дјевојку вјенча.

IV

Строфа

Она му породи шест синова, све славних витезова.

Сада га поштују жртвама крвним

Уз ток реке Алфеја, гдје он лежи у гробу славан,

Камо многи к жртвенику гробном ходочасте.

Због Пелопова тркалишта Олимпија је надалеко славна,

Јер такмиче се у њој брзи тркачи,

Такмичи цвијет се најсмјелијих бораца!

И побједник и даље у животу сав

Од слатке среће сјаји, све због такмичења,

Антистрофа

Јер срећа, која по све дане траје,
За сваког смртника највећим добром сјаје.
Ја желим Хијерона прославити пјесмом витешком
С напјевом еолским,
А, као што се надам, ниједног пријатеља другог,
Који би љепоту душе и снагу тијела схваћао боље,
Никада прославити нећу савитљивим китицама.
И бог, који се брине за жеље, Хијероне, твоје,
Потпуно у бризи брине,
Па, ако те ускоро не напусти,
Још ћу слађу опјевати побједу

Епода

На колима брзим, јер откад стигох на брдо,
Сунцем обасјано брдо Зеусово, нађох пјесмама врело.
Музо, пјесме моје, што су као стријеле, снагом кријепи!
Један је узоран у овом, док други у оном,
Али краљеви на врх врхунца се пењу,
Те даље се попети није могуће.
О да би и ти у свом животу,
Хијероне, славан увијек био,
А ја само у друштву побједника
У Хелади цијелој због пјесме славан живио!

Прва питијска ода

I

Строфа

О златна лиро, ти си заједнички ужитак
Аполона и Муза с љубичастим плетеницама.
Твој звук слушају пјевачи у збору,
који складним кораком отварају свечаност.
Пјевачи слушају твој глас,
док ти јече струне дрхтаво у зраку
и док одјекују прве ноте прелудија,
које воде зборове.
Ти умијеш утрнути вјечну ватру
ненадане муње,

док и сам орао на Зеусову жезлу
почиње дријемати,
а своја брза крила
смирено и са стране спушта.

Антистрофа

Око кукасте главе краља птица
ти шириш тамни облак,
слатки мамац за његове трепавице.

Опсједнут чаром твојих звукова
он спава, па се у сну
његова витка подижу и спуштају леђа.
Чак и Арес, бог батака,
одбацује копље с брончаном сулицом,
јер његово срце смирују твоји звуци.
Твоји звуци, лиро,
очаравају срца богова
због умјетности сина Латониног и Муза
лијепих и облијех грудију.

Епода

И све оно, што Зеус мрзи,
дршће, кад пјесму пијеридских Муза чује,
све што живи на копну и неизмјерну мору.
Дршће чак и онај дивљи Тифон
са стотину глава,
што лежи у страшним понорима
подземнога Тартара
као непријатељ богова.
Пећина Киликијска, у свијету на гласу, отхранила Тифона,
а сад му тиште длакава прса
жала морска понад Куме,
па и Сицилија и Етна сњежна, тај стуб небески
и сњежна дадиља, леђа му тлачи и гњечи.

II

Строфа

Из ждријела Етне грозне и страшне ватре,

па и свете извиру топле воде.

По дану к небу се вије

змијолики дим црни,

жаром пламеним ожарен.

По ноћи лава уз прасак вања камење

у пламену крвавом и носи га у дубину пучине сињега мора.

Тај Тифон рига огањ у потоцима силним

и разбацује га наоколо –

дивота страшна за око појава је ова,

сви се чуде, кад о том прича онај, што чудеса Етне видје.

Антистрофа

Тифон сапет лежи под црнолистим висом Етне,

у дну брда лежи, а протегнута његова леђа

лежај оштри бode и реже.

О да би се, о да би се, Зеусе,

који на врхунцу тог плоднога краја краљујеш,

свидјети могао теби оснивач славни,

који по Етни прозва град оближњи!

Ти си га славом прославио,

име му је на играма питијским

гласник трубљом огласио

навјешћујући, да је Хијерон

на утркама колским побиједио.

Епода

За морнаре радост је прва,
ако им још на почетку пловидбе
вјетар повољан у једра дуне,
јер им се чини, да ће повратак сретан бити.
Те ријечи сад нам наду буде,
да град ће вијенцима
и коњима поносити се сада
и да ће гозбе уз пјесму име му дичити славно.
О Сунце, о Фебо, ликејски и делфијски краљу,
пријатељу врела Касталије из планине Парнаса,
срце своје приклони нама,
обдари земљу људима дичним!

III

Строфа

Богови су смртницима извор крепости сваке,
од њих родише се људи ума красног,
мишица снажних и вјештог израза.
Баш, кад желим Хијерона прославити,
надам се да неће само руке,
кад мједно баци копље,
у циљ погодити, већ ће у даљину даље
бацити од свих такмичара

и све их вјештом побиједити руком.
Нек цвате њему Срећа кроз сав живот,
и благо му даривала она, и мисо на болест отјерала!

Антистрофа

Нек се само Хијерон сјети, у како је великом рату,
у каквим се биткама са срцем јуначким
снашао само, кад он и браћа му
примише из божјих руку сјајно благо и круну.
Власт толику не доживје нитко од Хелена.
Сад он војску диже, као Филоктет негда,
па га охолица због невоље ласкаво љуби.
Причају људи да су божански стигли јунаци
по сина Пеантова, доброг стријелца,
а он рану боловаше љуту.

Епода

Стигли су они да с отока Лемна Филоктета воде.
И јунак овај пријестоље уништи Пријамово,
а Данајце ослободи напора и патњи.
Филоктет болестан у борбу крену,
јер судбе га позвао глас.
Хијерона нек нам кроз све дане божанство води
у његову животу и жељу нека му испуни сваку!
Музо, пјевај у част Диномена, сина Хијеронова,
и четвороспрега,

јер побједа његова оца радост није туђа.

Помози, Музо, и надахни пјесму милу и драгу,

Да запјевам је граду Етне краљу!

IV

Строфа

Диномену отац Хијерон град Етну подигну,

у коме је слобода, а божанство је даровало.

Закони су његови у духу Хераклова сина Хила.

Дјеца Памфила и Херакла,

што под планином Тајгетом станују,

до смрти Дорани остати желе

и законе краља Егимија поштовати.

С Пинда стигоше и сретно град Амиклу заузеше.

Бијаху сусједи Тиндарида,

што само бијеле коње као кнезови јашу.

Зеусе, ти све испуни жеље

Антистрофа

народу и краљевима града Етне на потоку Амени,

нека их срећа увијек таква прати,

да мисли увијек људске разумјети могу.

Уз помоћ ће твоју поглавица моћи

савјетом савјетовати сина

и поштујући људска права

кренут ће стазом слоге и мира.

Кронионе, услиши ме, смјерно те молим,
ти угуши фенички крик бојни Етрушчана,
у земљи њиховој угуши,
јер су страдале њихове код Куме охоле лађе.

Епода

Како су страдале њихове лађе,
кад владар Сиракузе с брзих им лађа
сву момчад потопио и задавио у мору.
Тад Хеладу цијелу он је
од ропства и јарма ослободио.

Атену славим због побједе саламинске,
а Спарту због битке под Китероном,
због побједе њихове
над Перзијанцем са свинутим луком.
Потомцима желим опјевати побједе
дједа Диноменова,
кад код обале ријечице лијепе Химере
јуначки наши побједише душмане своје.

V

Строфа

Ако хвалиш смјерно и цвијет успјеха
покупити лијепо у руковет једну знадеш,
мање ће ти људи замјерити.
Мрска ситост тупи чежњу као и наду.
Кад грађанин похвале претјеране туђе слуша,
он потајно у души тешко трпи.
Ипак немој пропустити да опјеваш славна дјела:
боља је завист него да те жале.
Правда у владању нек те води твоме,
куј ријеч на наковњу истине!

Антрострофа

Пропустиш ли и ситницу,
омашка то је велика за те.
Владар толиког си блага!

И за зло ко и добро имаш свједоке поуздане многе.

Вјеран буди племенитој чежњи!

Ако о себи похвале слатке слушати желиш,

у племените сврхе троши немилице,

па као морнар распни једра

и снази вјетра попусти.

Чувај се да те сплетке лукаве не заслијепе!

Епода

Само слава врлине, што смрт надживљује,

живот преминулих људи

сјајем славе потомству будућем дјелом

пјесника и повјесника навјешћује.

Крезова гостољубља сјећат ће се људи,

док о окрутном Фаларисовом срцу,

што је у мједном усијаном бику пекао људе,

с мржњом причају људи.

У његову дому никад нису звук китаре чули

ни смијех веселих људи,

ни пјесму дјечака нису чули.

Срећа је награда прва,

глас добри плаћа друга.

Тко је срећу и глас добри доживио,

тај је вијенац славе најљепши свио!

Прево Тон Смердел

Гај Валерије Катул (87 – 53. г. ст. е.)

Песма 51

Једнак богу чини ми се,
или од бога и већи, ако сме се рећи,
онај што спрам тебе седи стално,
гледа те и слуша

смех тој слатки: сва су ми чула јадном
обузета, Лезбијо, тебе чим
спазих, ја онемех,
Лезбијо,

језик кочи ми се, пламен благи
кроз кости се шири, властитим
шумом уши зује, а тама ноћна
оба ока скри.

Доколица, Катуле, несносна је теби:
од ње махниташ, за недостижним жудиш.
Доколица ономад краље сатре
и градове дивне.¹⁷

---

¹⁷ Гај Валерије Катул, *carmen* LI:
Ille mi par esse deo videtur,
ille, si fas est, superare divos,
qui sedens adversus identidem te
spectat et audit
dulce ridentem, misero quod omnis
eripit sensus mihi: nam simul te,

Превео Гордан Маричић

Lesbia, aspexi, nihil est super mi

lingua sed torpet, tenuis sub artus
flamma demanat, sonitu suo pte
tintinant aures gemina, teguntur
lumina nocte.

otium, Catulle, tibi molestum est:
otio exsultas nimiumque gestis:
otium et reges prius et beatas
perdidit urbes.

Превео Гордан Маричић, коме захваљујем на љубазности са којом је дозволио да се на овом месту искористи још необјављени препев, из рукописа.

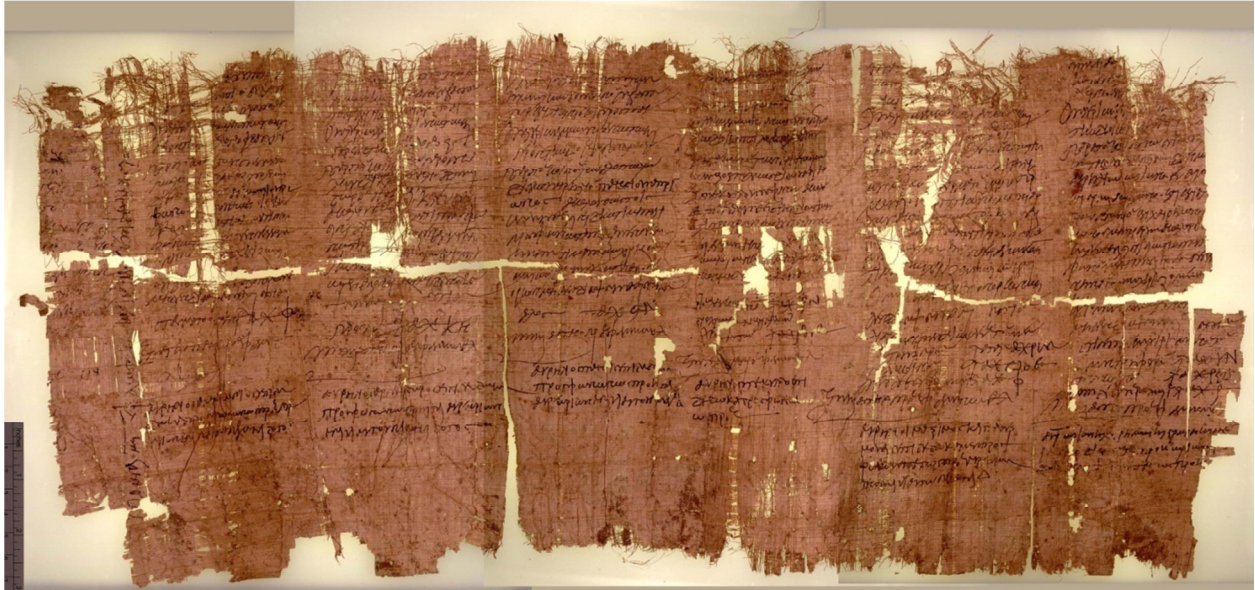
Песма 85

Мрзим и љубим. Што ли то чиним, упитаћеш можда:

Не знам, већ осећам само, распет сав од бола.

Превела Јелена Пилиповић

Квинт Хорације Флак (65-8.г.ст.е.)

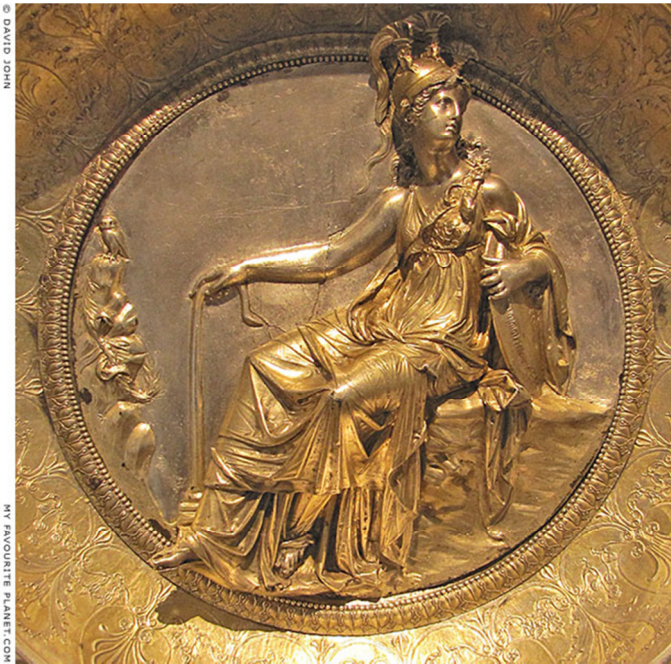
Оде

1.11

Не испитуј, моја Леуконојо,
забрањено је да знаш какав су крај
богови одредили мени и теби!
Не бави се вавилонским рачуном!
Боље је да трпиш ма шта се десило -
било да нам је Јупитер доделио
више зима, ил' последњу што разбија

Тиренско море о супротне стене.
Буди мудра, процеди вино и одбаци
дуге наде због краткоће времена.
Док говорим, завидљиво време бежи -
уживај дан не верујућ следећем.

2.20

Ја, песник са два лика, песник и лабуд
хоћу да полетим у лаки ваздух
својим необичним и снаћним крилима.

Нећу се дуже задржат на земљи

победићу завист, напустићу градове,

мада сам син сиромашних родитеља

ја нећу умрети, драги Мецено,

кога често зовеш к'о госта за столом,

нити ће ме оковат стигијски вали.

Већ рапава кожа покрива ми ноге,

већ се претварам у белог лабуда.

По рамену и рукама ниче ми перје,

већ као права благогласна птица

и смелији од Дедаловог Икара

видећу хучне обале Босфора,

Сирте, Гетуле, Хиперборејска поља.

Знаће за ме Колхиђанин и Дачанин

који скрива страх од морске кохорте,

и Гелони - живећ на крају света.

За мене ће чут и учени Иберац

који пије воду из реке Роне.

Пошто неће бити мога мртвог тела

не треба да буде погребних песама

ни гадне жалости ни нарицања!

Не плачи, драги, нит ми споменик зидај!

То би биле сасвим непотребне части.

3.30

Подигао сам споменик
јачи од бронзе и виши
од краљевских пирамида
што ни киша срушит неће,
уништавајући све,

ни бесни ветар север,
ни дуги низ година,
ни брзи ток времена.

Смрт ме неће зграбит целог
већ остаће већи део.

Ја ћу бити стално млад
и све славнији у роду
док год се буде пео
свештеник на Капитол
са ћутљивом весталком.

Где бучи бесни Ауфид
и где је владао Даун,
врло сиромашан водом,
сељачким народима:
мене ће спомињати
да сам први сложио -
славан незнаног рода -
еолску песму у ритам
наше италске метре.

Буди горда, Мелпомено,
због стечених заслуга,
и овенчај ми косу
радо делфијским ловором.

Превео Младен С. Атанасијевић

